

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันสำคัญทางศาสนา ถ้าเราเป็นคนมีหลักมีเกณฑ์ เราจะเข้าใจถึงความสำคัญ อย่างเช่นเรามีบ้านอยู่ที่ไหน? เราจะไปไหนก็แล้วแต่เราต้องกลับบ้านเรา คนเรามีบ้านมีเรือนเป็นที่พึ่งอาศัย เรามีศาสนาเป็นที่ยึดของใจ ใจจะมีที่พึ่งที่อาศัยเพราะตัวเราเองมีศาสนา ถ้าเราไม่มีศาสนา เห็นไหม เราลอยลมเหมือนคนไร้บ้าน คนไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ศาสนาก็คือศาสนา เราก็คือเรา ไม่เกี่ยวกับ

แต่ถ้าเราเป็นชาวพุทธเรามีศาสนา ศาสนาสอนให้เสียสละ เสียสละเพื่ออะไร? แต่ถ้าเป็นกิเลสมันไม่ยอมเสียสละ อย่างเช่นวันนี้เรามาเสียสละกัน เรามาทำบุญกุศล บุญกุศลคืออะไร? การเสียสละ ใจผู้ให้มันเบิกบาน ใจผู้รับ แล้วภิกษุเป็นผู้รับ ภิกษุเบิกบานไหม? ภิกษุเลี้ยงชีพด้วยปลีแข่ง การบิณฑบาตเลี้ยงชีวิต การเลี้ยงชีวิตเพื่ออะไร? เลี้ยงชีวิตไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติครั้งแรกเลย แล้วออกมาจากเมืองไปราชคฤห์ พระเจ้าพิมพิสารคิดว่ามีปัญหาма ให้กองทัพครึ่งหนึ่งให้ไปตีเอาเมืองคืน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่ใช่ นี่ออกมาเพื่อแสวงหาโมกขธรรม” “ถ้าแสวงหาโมกขธรรมได้แล้วให้มาสอนด้วย” เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมขึ้นมาแล้วกลับไปสอนพระเจ้าพิมพิสารจนเป็นพระโสดาบัน

นี่สิ่งที่นักบรรพกับตรงนี้ไง นักบรรพเพื่อเอาชนะตนเอง เห็นไหม เราเสียสละจากภายนอก การเสียสละจากภายนอก สิ่งที่เป็นแก้ว แหวน เงิน ทอง สิ่งที่เป็นวัตถุเราเสียสละ กิเลสมันยังตระหนี่ถี่เหนียวเลย แต่เวลาเราไปอยู่คนเดียวนะ ความคิด ความเห็น ความผูกมัดของใจมันเสียสละได้ยาก เพราะความผูกมัดของใจมันทำให้เราทุกข์ใจ

อดีต อนาคต มันมัดกับปัจจุบันนี้ ปัจจุบันนี้เราคือเรา แต่อดีต อนาคต สิ่งที่เราเสียใจมาจากอดีตมันก็มัดเราไว้ สิ่งเป้าหมายที่คิดข้างหน้า อนาคตมันก็มัดเราไว้ ถ้าอดีต อนาคต มัดเราให้เป็นอันเดียวกันมันจะเป็นวิภูวนไปเลย แต่ถ้าเป็นปัจจุบัน เห็นไหม ถ้าเป็นปัจจุบันเราถึงหาความ

สงบ เรามาเสียสละกัน เสียสละเพื่อเข้าวัดเข้าวา ให้จิตใจมันชุ่มชื้นขึ้นบาน พอขึ้นบานขึ้นมาแล้ว เราต้องเอาความดีมากกว่านี้ เราต้องเอาความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบได้ ทำไมมันถึงสงบได้ ล่ะ?

ก่อนสงบได้ คุณเวลาน้ำเสีย เขาจะกำจัดน้ำเสียเขาต้องรีไซเคิลน้ำ เขาต้องดัดแปลงน้ำ น้ำสกปรกเขาทำให้น้ำเป็นน้ำสะอาดได้ จิตใจที่มันมีกิเลสในหัวใจ เราอยู่เฉยๆ จะให้มันสะอาดไป มันเป็นไปได้หรือไม่? สิ่งที่มันจะสะอาดขึ้นมาได้เราต้องมีการกระทำใช่ไหม? ถ้าเรามีการกระทำ นี่สิ่งที่กระทำกระทำกับอะไร? แม้แต่ข้าวของ แก้ว แหวน เงิน ทอง ยังเสียสละไม่ได้

เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะ บอกเดี๋ยวนี้คุณให้สัจจะคุณกันเรื่องนิพพาน แต่เส้นผมบนหัว เขายังเสียสละไม่ได้เลย ถ้าคนเสียสละ นี่เสียสละเพศใด เสียสละเพศของภุชงค์ เสียสละเพศนักบวช ถ้าเสียสละเพศนักบวชมันจะมีโอกาสพบกับกิเลส เห็นไหม

เวลาของเรา อย่างโยมนี่ วันนี้วันสำคัญทางศาสนา ทางรัฐบาลเขาก็ให้เป็นวันหยุด ให้ไปทำบุญกุศลใช่ไหม? เวลาทำบุญกุศลเราไปทำบุญกุศลเป็นครั้งเป็นคราว แต่เวลาพระเราประพฤติปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง เห็นไหม ทางของโยมทางคัมภีร์ คัมภีร์ก็จะทำคุณงามความดี คุณงามความดีของการค้นหาใจนะ คุณงามความดีของเราอยู่ที่ไหนก็ทำได้ใช่ไหม?

นี่พ่อแม่คุณดูแล ลูกเลี้ยงคุณพ่อแม่ ลูกกตัญญูกตเวที ความดีที่ไหนก็ทำได้ แต่ความดีอย่างนี้มันทำแบบโลกๆ ใจ แม้แต่สัตว์มันก็ทำได้ สัตว์มันก็รักลูกมัน สัตว์มันก็ดูแลครอบครัวของมัน นี่เวลาสัตว์มันก็ทำได้ แล้วเวลามนุษย์ประเสริฐกว่าสัตว์ ประเสริฐกว่าสัตว์ประเสริฐที่ไหน ล่ะ?

ประเสริฐที่มนุษย์เศรษฐีจนาโน กายเป็นมนุษย์ ใจเป็นสัตว์.. มนุสสเทโว กายเป็นมนุษย์ ใจเป็นเทวดา ใจเป็นเทวดาสี เทวดาเพราะอะไร? เพราะมันดูแลเขา จิตใจมันเป็นสาธารณะ ใจมันเพื่อแผ่เขา เห็นไหม สิ่งนี้เป็นการเสียสละจากภายนอก นี่เวลารัฐบาลเขา วันสำคัญทางศาสนาเราก็มาร่วมบุญกุศลกันเป็นครั้งเป็นคราว แต่เวลาเราบวชแล้ว ๒๔ ชั่วโมงนะ ๒๔ ชั่วโมงเลย ทุกวินาทีเราจะมึสติตลอดไป

เวลาเราหายใจเราต้องหายใจอยู่ตลอดเวลา ถ้าเราขาดลมหายใจเราตายนะ จิตก็เหมือนกัน มันสันตติ มันเกิดดับอยู่ตลอดเวลา มันขาดวรรคขาดตอนไม่ได้ แต่เราเอาสิ่งนี้ไปประกอบอาชีพ

ทางโลก ไปแสวงหาทางโลก เราศึกษาทางโลก เราไปเอาสมบัติสาธารณะ สมบัติที่เราหามาเป็น
ปัจจัยเครื่องอาศัยไม่ใช่สมบัติของเรา

แต่เราเกิดมาเรามีสิทธิ เรามีสิทธิเป็นสาธารณะ ใครทำธุรกิจ ใครทำต่างๆ ใครทำหน้าที่
การงานไม่มีผลตอบแทน ผลตอบแทนนั้นนะเราเอามาเลี้ยงชีวิต เห็นไหม สิ่งที่เลี้ยงชีวิตมันเป็น
ปัจจัยเครื่องอาศัย แต่ถ้าทรัพย์อันประเสริฐล่ะ? ทรัพย์ที่ติดไปกับจิตล่ะ? นีติดไปกับจิต เห็นไหม
สิ่งนี้คือสติ เวลาเราส่งไปรษณีย์กัน เราฝากไปให้ถึงปลายทาง บุญกุศลมันก็จับเคลื่อนไป เรา
อุทิศส่วนกุศลไปมันเป็นการฝากไป

แต่ในการประพฤติปฏิบัติ เราทำบุญกุศลมากขนาดไหน มันเหมือนเขื่อนกั้นน้ำไว้ กั้นน้ำ
ไว้หน้านั้นได้ใช้สอย น้ำก็คือน้ำ บุญกุศลที่เราสะสมไว้นะ คนทำบุญมากมายมหาศาลขนาดไหน
คุณิพระเจ้าอโศกมหาราชสร้างวัด ๘๔,๐๐๐ วัดนะ ไปถามอาจารย์ของตัวเองว่า “เป็นญาติกับ
ศาสนาหรือยัง?”

อาจารย์บอก “ยัง”

“ถ้าเป็นญาติศาสนาต้องเอาเครื่องญาติ เอาสายเลือดมาบวชในศาสนา” เห็นไหม ถึงได้เอา
พระมหินท์ที่มาบวช นี้บวชเป็นเครื่องญาติศาสนา

เครื่องญาติศาสนาแต่ยังไม่ได้เป็นศาสนา! แต่ถ้าการประพฤติปฏิบัติ ตัวเราเป็นศาสนา คุณิ
พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมลงที่ใจ ตัวใจเป็นตัวพุทธะ ตัวพุทธะขณะนี้ ความรู้สึกอันนี้มันเป็นธรรม
เห็นไหม เป็นธรรมแต่ทำไมมันทุกข์ล่ะ? มันเป็นธรรมแต่มันมีวิชาครอบงำ มันมีพญามาร
ครอบงำไว้ไง ครอบงำสิ่งที่เป็นพุทธะในหัวใจเรานี้แหละ ทุกคนมีสิทธิ เพราะทุกคนมีพุทธะ ทุก
คนมีผู้รู้ ความรู้สึกอันนี้เป็นสสารที่มีชีวิต

คุณิสสารที่ไม่มีชีวิตเขาก็ทำลายมันได้ใช่ไหม? แต่สสารที่มีชีวิตทำลายไม่ได้ ทำลายแล้ว
มันก็เกิดใหม่ มันทำลายไม่ได้ มันถึงมีการเวียนตายเวียนเกิด จิตตัวนี้ไม่เคยตาย แต่สถานะของ
มนุษย์ตาย เพราะมันเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์ เกิดเป็นพรหม นี่มันตาย มันเป็นวาระ วาระที่
ไปแสวงเป็นสถานะมันต้องตาย ทีนี้เรามีศาสนา เราเชื่อศาสนา เราถึงทำบุญกุศลเพื่อให้ดีไปไง

สิ่งที่ดีเราก็มีบุญกุศลไป เห็นไหม เกิดมาแล้วประสบความสำเร็จ คุณิคนมีบุญเกิด คนมี
บุญเกิดนี้มีคนดูแล มีคนคุ้มครอง มีคนรักษา นี่คนมีบุญเกิด.. คนทุกข์เกิด พอเกิดมาเขาเอาไปทิ้ง

ถึงขยะนะ เกิดเหมือนกันเลย พ่อแม่มีความคิดเป็นมิจฉาทิฏฐิ เอาลูกตัวเองไปทิ้ง เอาลูกตัวเองไป
ให้คนอื่น ไม่ดูแลรักษา เห็นไหม นี่เกิดเหมือนกัน แต่บุญพาเกิดกับบาปพาเกิด แล้วจิตมีสิทธิ
เหมือนกัน เหมือนกันเลยกรรมพาเกิด

นี่สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม เราทำดี เวลาทำดีขึ้นมาเราน้อยเนื้อต่ำใจ ทำดีแล้วไม่เห็นได้
ดีเลย ทำดีต้องได้ดีเราได้อยู่ แต่สิ่งที่ยังไม่ได้ดีเพราะมันเป็นวาระ มันเป็นกาลเทศะ เพราะสิ่งที่เรา
ทำมา มันไม่ใช่ทำมาหนเดียว คุณอาหารนี่กินทุกวันๆ มีอแรกที่กินนี่อร่อยมากเลย ทำไมมีต่อๆ
ไปมันชินชาล่ะ? มันชินชานี้กิเลสมันเริ่มเข้ามาแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน ในการประพฤติปฏิบัติ เริ่มต้นศรัทธามาก เริ่มต้นศรัทธา ตั้งใจมาก ตั้งใจ
แล้วทำไมทำไมถึงที่สุดล่ะ? ไม่ถึงที่สุด นี่ไงเพราะว่าการประพฤติปฏิบัติกิเลสใจ มารๆ มาร
ต้องการสะดวกสบาย มารมันคาดหมาย มารมันพอใจของมัน มารมันบงการของมัน มารมัน
บงการ มารคือใคร? มันเป็นนามธรรม มันเป็นกิเลสในหัวใจ มันเกิดดับในหัวใจของเรา

นี่มันเกิดนะ เกิดจากฐิติจิต เกิดจากจิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส
จิตเดิมแท้ที่ส่องใสคือพุทธะในหัวใจของเรา พุทธะในหัวใจของเรามันมีอยู่ แต่สิ่งที่มันปกคลุม
ไว้ใจเราถึงต้องมาปฏิบัติ ในศาสนา เห็นไหม ความสงบจากภายนอก ความสงบจากภายใน การ
ทำบุญกุศลของเราเป็นกาล เป็นเวลา เป็นชาวพุทธมันก็ยังมีโอกาสนะ ถ้าเรามีศรัทธา มีความเชื่อ
เราต้องแสวงหาของเรา แสวงหาความชุ่มชื้นของใจ

บุญคือความพอใจ บุญคือในครอบครัวมีความร่มเย็นเป็นสุข เวลาครอบครัวยิ้มแย้ม
แจ่มใส นั่นคือบุญ บุญไม่ใช่ตัวเลขนะ บุญไม่ใช่กระดาษนะ กระดาษนั้นน่าถ้าใจเราดีเราแสวงหา
มันเป็นประโยชน์มาก แต่ถ้าใจเราขุ่นมัว กระดาษหามามันเผาเลนเรานะ กระดาษนั้นเผาเลนเรา
บุญคือความอิมใจ บุญคือความพอใจ แล้วเป็นอย่างไร? มันเกิดขึ้นมาได้ไหม?

คุณศีลธรรม วัฒนธรรม เด็กๆ เราจะปลูกฝังมัน เราจะทำอย่างไรให้จิตใจเขาดี ทำให้
จิตใจเขาประเสริฐ ทำให้จิตใจเขาเป็นสาธารณะ นี่ไงมันฝึกกันมาอย่างนี้ไง แล้วมันเป็นเม็ดใน
เม็ดในคือตัวจิต ตัวจิตที่เกิด คุณสมันมีสถานะของมัน ทำไมลูกเราบางคนนิสัยดี บางคนนิสัยเกเร
บางคนนิสัยพอไปได้ มันเป็นการฝึกฝน

นี่ใจอยู่ที่การเสียดละ เราบังคับตัวเอง เพราะไม่บังคับก็อันหนึ่งนะ แล้วเราบังคับตัวเราเองเพราะเราเชื่อ เราศรัทธาของเรา เราบังคับอันหนึ่ง แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัตินี้ คุณั่งเฉยๆ นั่งเฉยๆ ไม่กระดิกเลยเราบังคับตัวเราเอง เราพอใจมันถึงนั่งไข่มุขไหม? ถ้าเราไม่พอใจเราจะนั่งทำไม? เราอยู่ตัวคนเดียวไม่มีใครรู้กับเรา เราจะนอนขนาดไหน เราจะทำอะไรก็ได้ แต่เพราะเราเชื่อ เราศรัทธา

ความเชื่อ ความศรัทธา ความเชื่อฆ่ากิเลสไม่ได้ แต่ความเชื่อเป็นห้วงจักรดึงให้เราประพฤติปฏิบัติได้ ความเชื่อของเรา ความเชื่อในศาสนานะ ความเชื่อเป็นอริยทรัพย์ของสัตว์โลก ถ้าไม่มีความเชื่อนะ ไม่มีความเชื่อ เห็นไหม ทำบุญทำไม? ไปให้เขาทำไม? ให้เขาทำไม? ก็ให้นักบวช ให้สมณะ สมณะเป็นผู้ที่ไม่ประกอบสัมมาอาชีวะ ไม่มีการแข่งขันแล้วไง เป็นผู้ที่ไม่ออกมาจากโลกแล้วไง

ถ้าสมณะนะ สมณะผู้ทรงธรรม ผู้มีศีลมีธรรมขึ้นมา นี่เป็นเนื่อนานบุญของโลก ถ้าเป็นเนื่อนานบุญของโลกนะ ถ้าจิตใจมันประเสริฐขึ้นมา เนื่อนานบุญเราหว่านพืชผลเข้าไป เห็นไหม เราจะเก็บเกี่ยว ตักดวงผลประโยชน์ทั้งหมดเลย แล้วเนื่อนามันได้อะไร? มันได้เศษฟาง เศษไม้ที่เขาทำตกหล่นไว้กับเนื่อนาใจ

นี่ก็เหมือนกัน ทำบุญกับพระ ทำบุญกับพระ แล้วพระได้อะไร? พระมีแต่ตักดวง ไม่ใช่ตักดวงหрок พระไม่ตักดวง เพราะพระองค์ต้องอยากเอาตัวรอด พระเองก็อยากเอาใจรอด สิ่งนี้มันเป็นเครื่องล่อ ถ้ามันเป็นเครื่องล่อนะ ถ้ามันไม่มีปฏิสังขารโย ไม่มีสติสัมปชัญญะคุณแล

นี่สัปปายะ ๔ อาหารเป็นสัปปายะ.. อาหารเป็นสัปปายะหมายความว่าอย่างไร? อาหารเป็นสัปปายะคือว่ากินเข้าไป ฉันทเข้าไปแล้วมันไม่เป็นโทษ มันไม่เป็นการสะสมให้ร่างกายนี้มันมีกำลังขึ้นมาทับหัวใจ.. ทับหัวใจนะ คนเรากินมาก อยู่มาก นอนมาก มันจะขี้เกียจ มันจะไม่ทำสิ่งใดเลย แล้วถ้าภิกษุไม่มีปัญญาขึ้นมา นี่คือว่ามันเป็นฟาง มันเป็นเศษฟาง เศษมันที่ตกอยู่

มันเป็นโอกาสของเราเป็นชาวพุทธ ถ้ามีภิกษุ มีพระที่เราเชื่อถือศรัทธา เราจะมีการทำบุญกุศลของเรา ใจเราจะมีเสียดละ มันมีการฝึกฝนใจ นี่เป็นบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เห็นไหม วงจรของศาสนาที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แล้วมันจะหมุนของมันไป หน้าที่ของใครก็ทำหน้าที่ของตัวเองให้เต็มที่ ถ้าทำหน้าที่ของตัวเองให้ดี ทำใจของตัวเองให้ดี มันจะย้อนกลับมาหาเรา มันจะเห็นประโยชน์ของเรา

เห็นหัวใจนี้แหละ เห็นความรู้สึกนี้แหละ สิ่งที่ทำไปมันเป็นการฝึกฝน มันเป็นศัพท์ ชัม มา อนัตตา มันเป็นวิธีการดำเนิน ดำเนินไปเพื่อให้หัวใจมันหลุดพ้น ถ้าหัวใจไม่หลุดพ้นนะ อยู่เฉยๆ จะหลุดพ้น อยู่ดีๆ จะปล่อยวางเป็นไปไม่ได้หรอก นี่น้ำเสีย ถ้าไม่มีการรีไซเคิลน้ำ มันก็เสียอยู่อย่างนั้นแหละ แต่ถ้ามีสติ มีปัญญาเข้าไปใคร่ครวญมัน เข้าไปรักษามัน เห็นไหม

นี่ศาสนาประเสริฐที่นี้ ศาสนาประเสริฐที่ไหน? เจริญที่ไหน? เจริญในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจริญในใจของสัตว์โลก เจริญในใจคือสิ่งที่คิดดี คุณงามความดี คิดดี ทำดี ใจสงบดี แล้วเสียสละดี ไม่มีการแก่งแย่ง ไม่มีการชิงดีชิงเด่นกัน

นี่ศาสนาเจริญ เจริญตรงนี้! เจริญในหัวใจของเรา ไม่ใช่เจริญในตำรา ไม่ใช่เจริญในวัตถุ ครอบงำมันเจริญที่ความรู้สึกของคน ถ้าคนใจมันดีนะ ครูบาอาจารย์ที่ใจเขาดี เขาจะพัฒนาขึ้นมา เป็นสิ่งที่ดี คุณหลวงตาเราสิ เห็นไหม นี่คนจนผู้ยิ่งใหญ่ มีบริวาร ๘ แต่หาเงินให้โลกเป็นหมื่นๆ แสนๆ ล้าน เรามีปัญญาทำอย่างนั้นไหม?

นี่มันเกิดมาจากไหน? ก็เกิดจากใจที่ดีใจ ถ้าใจที่ไม่ดีมันทำไม่ได้หรอก ใจที่ไม่ดี มันมีสิ่งเร้า สิ่งล่อ เห็นไหม บ่วงของมาร.. รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร แล้วเอาสิ่งที่เป็นพวงดอกไม้แห่งมารมาบูชามัน ทำไมกิเลสมันจะไม่ฟู แต่ถ้าเราบังคับของเรา เราดูแลของเรา สิ่งใดถ้ามีมากเกินไปมันเสียคนทั้งนั้นแหละ นี่เด็กเราถึงว่ามีมาก เราก็ต้องให้มันใช้พอประมาณ มีมากให้ใช้มากไม่ได้ เด็กมันเสียเด็ก เด็กต้องให้มันรู้จักหาของมัน

เราก็เหมือนกัน จิตใจที่เราอ่อนแอ จิตใจที่เราภาวนายังไม่เป็น จิตใจที่เราไม่มีหลักมีเกณฑ์นี่มันอ่อนแอ มันเจอสิ่งใดมันก็เรวรนไปทั้งนั้นแหละ มันถึงต้องมีสติ เห็นไหม ขอนิสัยๆ ขอนิสัยครูบาอาจารย์เพื่ออะไร? ขอนิสัยก็เพื่อตัดแปลงตนใจ คัดแปลงให้นิสัย นิสัยเราทำไม่ได้ เราก็อาศัยครูบาอาจารย์ไปก่อน ถ้าถึงที่สุดแล้วถ้าเราพัฒนา เรามีสติ เรามีการรักษา มันโตได้ มันโตได้นะ

ศาสนาทายาท เห็นไหม มันจะมีทายาทต่อๆ ไป ทายาทโดยธรรมหรือทายาทโดยกิเลสล่ะ? ทายาทโดยธรรมหรือทายาทโดยมารล่ะ? ถ้าเราศึกษา ศาสนามีการตรวจสอบกัน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา นี้ดูแลกัน รักษากัน แล้วศาสนาเราจะมีที่พึ่งอาศัย ใจเราก็มีที่พึ่งอาศัย ปกป้องกัน ชัมมสากัจฉา เอตัมมังคลมุตตมังง

พุทธรูปเป็นกาล เป็นเวลา มันสะท้อนหัวใจ มันกะเทาะสิ่งที่กิเลสมันจะเกาะใจ นี่พุทธรูปกันเป็นกาล เป็นเวลา ชัมมสาภิณา เอตัมมังคลมุตตมัง พังชรรมเป็นกาล เป็นเวลานะ ที่สุดของการพังชรรมคือการเข้าใจ จิตใจส่องแผ้ว เห็นใหม่ นี่คือการพังชรรม

วันนี้วันสำคัญทางศาสนา ถ้าวันสำคัญทางศาสนา ถ้าเราเข้าใจถึงชีวิตเรา นี่ชีวิตเรามีคุณค่า เห็นใหม่ ศาสนาเจริญที่เรา เราเป็นชาวพุทธ เราเสียสละ เราทำทาน สิด ภาวนา ตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน นี่ชีวิตเรามีคุณค่า ศาสนาเจริญที่นี้! ทุกอย่างเจริญ สังคมจะเจริญหมด ถ้าเราเจริญแล้ว สังคมเจริญหมดเลย ไม่ต้องไปห่วงใคร เอาเราให้อยู่ก่อน เอาเราให้ได้ก่อน แล้วจะเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง